Број 79. У Новом Саду, у уторак 8. априла 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан двакута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 крука.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући гђе је Милетићева штампарија у главној ул, бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

И опет ништа.

У листу „Мађар Хирлапу“ написао је министар унутарњих послова гроф Андраши један чланак, под насловом: „Политика будућности“. У њему има пуно свачега, али нема онога, што је најглавније. Прво се вели, како изборну реформу морају мађарски оци и политичари врло опрезно и обазриво израдити и примити. Вели се, како ће она донети у политичком животу основне промене. Променуће се читаво законодавство и т. д. Истиче се, како се у сабору мора дати видна места и фабричном радништву, које до сад у њему није озбиљно односно стварно заступљено. У сабору треба да буде заступљена свака класа, сваки сталеж. Но мора се пазити, да до одлучне улоге дођу они, који су прожмани интересом јединства државног и који ће имати пред очима над свачим другим, само бољитак јединствене мађарске државе. Томе ће начелу он, гроф Андраши, служити.

Даље истиче, како ће се морати водити рачуна и о интересима малих људи. Нада се, да ће то увидети и велики посједници. Народносно питање, које ће новим поретком, које општа изборна реформа будг изазвала, доћи још до већег значаја решиће се само унутарњим државним животом и сретним унутарњим творевинама. Радиће на томе, да између Румуне, радног народа и јаких мађарских странака дође до потпуне сугласности, но с тога је неопходно потребно избегавати сва она питања, која би могла довести до неспоразума и судара међу овима.

Као што се види, у овом чланку има свачега, као у папазјанији, само нема оног што је управо најглавније. Све је нешто замагљено, умотано, да изгледа да се много каже, а не каже се у ствари ништа, баш о том најкрупнијем и најглавнијем. Зашто гроф Андраши не спомену ни једном речи, да ли ће гласање у том новом предлогу о изборној реформи бити тајно. Да неће бити очувано право мањине, то је данас већ сигурно. Не спомиње се ни једном речи како ће изгледати подела изборних срезова, ко ће све имати право гласа и т. д. Та битна, крупна питања покретана су у јавности толико пута, чим се почело говорити о изборној реформи. Угарска влада, а у првом реду министар унутарњих послова, нису никад ни у сабору ни иначе одговорили на та питања отворено и јасно, већ су их обилазили и скретали на друго. Па и данас у том свом чланку министар Андраши чини то исто, иако је већ крајње време да се о том отворено већ каже. Већ за то, што се и данас избегава одговор на та питања, најбољи је доказ, како ће изгледати предлог о општој изборној реформи.

Толико смо имали да приметимо на тај чланак грофа Андрашија.

Нова епархија у карловачкој митрополији.

„Будимпештански Хирлап“ донео је вест, која је понеког Србина и узнемирила. У тој вести каже „Будимпештански Хирлап“, да влада ради на томе, да се створи мађарска православна епархија. И да се та епархија приспоји српској православној карловачкој митрополији. Нови мађарски православни владика био би „суфраган“ карловачког митрополита, имао би места и гласа у епископском савету нашег епископата. Још додаје та вест, да је епископ Лукијан дошао за администратора и доћи ће за патријарха, да ту мисао оживотвори.

Ми целој овој вести не приписујемо никакав значај. То што се тамо вели, није могуће. Наша је црква српско православна, народна црква. У привилегијама нам је она тако ујамчена. Тако су је потврдили доцнији угарски закони. Тако нам је она узаконљена у IX. зак. члану од 1868. год.

Оваквог предлог не може да дође ни на дневни ред нашег народно-црквеног сабора. Јер сабор саставља дневни ред, а тек не би претресао ствар, која се коси и са законима и уредбама и за коју нико не би могао да се загреје.

Ми смо некада Румуне из милости примали да се у нашим црквама с нама заједнички богу моле, па су они доцније само због тога тражили а и данас траже право на половину народно-црквеног имања нашег. И сад се још због тог парничимо с њима.

Но уопште наш народ жели да очува досадањи карактер своје народне цркве. Доста нам је борбе и трења и овако, не желимо да услове за борбу у цркви помножимо.

Ми у опште не верујемо да се озбиљно мисли с оним питањем. А да се озбиљно мисли, нема сумње, да би то начинило најозбиљнији отпор.

Допис.

Горњи Карловац, 25. марта 1908.

(*Нешто о „љубимцу“ наше конзисторије*). Једва једном, након мјесец и више дана, од како је г. Рапајић, катихета мјесне кр. реалне гимназије наступио свој тромјесечни допуст, да му је постављен замјеник. За сво то вријеме наша су дјеца, које хвала Богу има преко стотине, била без катихете, не учећи науку вјере. А зар је наука вјере тако споредан предмет, кад се о њој толико мало брига води? Би ли се тако исто поступало и са римокатоличком младежи? Сумњам. Онда би све то већ брже ишло, јер се и овдје морало показати, да смо ми грађани другога реда, да смо запостављени

Поред госп. Бањанина, катихете мјесне српске учатељичке школе, и поред госп Марчетића, професора исте реалне гимназије, који је уједно и свршен богослов и бивши кандидат тог истог катихетског мјеста, а обојица, осим својих највише 16 седмичних часова, немају никаквих других дужности, кр. земаљска влада у Загребу ипак је именовала, на предлог конзисторије у Плашком, нашега господина проту, Д. Кнежевића. Изгледа, да с овим предлогом наша конзисторија није много лупала главу. Да ли ће пак отац прото моћи још и ову дужност обављати онако, како би требало, у то сумњам, јер је и без тога силним дужностима преоптерећен, па се свој, да ће то бити прави априлски замјеник. Преоптерећен је пак као парох: са црквом и парохијским дужностима; као свештеник: са градском болницом и домобранским војништвом; као катихета: са вишом дјевојачком и шегртском школом; као политичар: са предсједништвом самосталског клуба, самосталске читаонице и растуривањем „Србобрана“; као грађанин: са пјевањем у пјевачком друштву и картањем у „Великој кафани“. А гдје су му још многе друге споредне дужности и послови! Једном ријечју, он је прави „домње Мургул“, који је у своме мјесту био све и сва. И замислите само, сад још свему томе треба додати нових 18 седмичних сати, што их је добио као катихетски замјеник у кр. реалној гимназији! То је заиста нешто нечувено! Та ти чланови наше конзисторије немају ни најмање обзира ни милосрђа према овом јадном човјеку, него баш силом хоће да га униште и упропасте, кад све на њега сиромаха трпају, ко канда у Карловцу нема и других људи! Куда ће вам душа?!

Да не идемо даље. Узмимо само овај случај. Недјељом од 9—10, треба да држи екехорту (каталог) са ученицама више дјевојачке школе, као њихов катихета; но, као гимназијски катихета, требао би он и са овим ученицама да држи за то исто вријеме екехорту, а те су двије школе добрано удаљене једна од друге, и леже на противним странама града. Но за то исто вријеме треба и да исповједа причесника за вријеме часнога поста, а и без тога већ требало раније да долази у цркву, која је на противној страни од обију школа, ради проскомидисања. Да ли ће пак један те исти човјек, у једно те исто вријеме моћи три разна посла, на три разна мјеста обавити, на то ће нам ваљда наша конзисторија одговорити, која га је ради именовања препоручила кр. земаљеског влади!

И сад долази његов ученик П. Л, познати „Србобранов“ шкрабало и „фељтониста“, да га у „Србобрану“ брани и уздиже, а сви добро знамо, какав је г. прото у вршењу свију својих дужности. А по чему је тај исти П. Л. госп. протин ученик? Да ли га је — може бити — он поучио, како да га у „Србобрану“ брани, — или зато, што га је он научио како да поздрави двојицу самосталских посланика, који су из Загреба дошли амо, на поузданички састанак „клуба самосталне странке „одржаном дне 17. марта по н. к. у 9 сати на вечер, у српској основној школи, под његовим предсједништвом, а у присуству неколико клубаша, десетак ђака и некојих својих професора?!

А да ли ђаци смију долазити на страначеске састанке, на њима говоре држати, па још у присутности својих наставника и остајати до 11 сати ноћу, — на то ће нам питање по свој прилици одговорити сам госп. катихета, да би одбранио свога ученика, па да му се тиме уједио одужи на учињеној услуги. Какав учитељ, онакав и ученик!

Народни пријатељ.

Барон Бурјан — пољуљан.

Бечки „Цајт“ доноси вест, да је пољуљан положај барона Бурјана државног министра финансија. Њ му, вели, замерају, што је допустио да се у Босни и Херцеговини оволико развије велико-српска пропаганда. На његово место, вели „Цајт“, дошао би гроф Јован Зичи, бивши вођа мађарске пучке странке.

Гроф Зичи на оном месту! То би значило хоће да покушају да умире Мађаре, како се у Босни и Херцеговини неће ништа покушати против њих.

„Србобрану“.

„Србобран“ пише, да смо у допису из Загреба ми полизали све, што смо писали о „Српској Банци“, „Привреднику“ и „Српској Штампарији“. Пре свега нисмо писали ништа о Српској Банци и т. д. ми, него наши дописници из Глине и Загреба, но ипак позивамо „Србобран“, да штампа наш допис из Загреба, али цео, и нека не изостави ни једну реч.

Против словенске литургије.

Из Реке јављају: У пркос вишеструкој папској заповести, да се у католичким црквама не сме употребљавати словенска служба, на Приморју и у Далмацији се у врло многим католичким црквама држи словенска служба. То је учињено и у Реци. С тога се нашли неки непријатељи словенске службе, који хоће у речком градском већу да поднесу предлог, да се и оно умеша у ту ствар, те да забрани словенску литургију. Држе да ће свештеници ту наредбу послушати, кад већ неће да се повинују вишеструкој забрани папске св. столице. Многи држе, да ће се градско веће речко добро промислити, да ли да се меша у ту ствар, са којом ће без сумње изазвати против себе велико незадовољство, а и жда и јачи отпор. И с тога држе да је паметније, да остане св. столицу у Риму, нека се она бори против словенске службе, како зна.

Тамница се пуни сужњима.

„Мусават“ лист браће Муслимана доноси ову белешку: Ако овако још

кратко вријеме потраје наша ће земља збиља остати без једнога свога интелигентног сина. Све што ваља биће од народа отргнуто и стрпано у мрачне ћелије казамата, иза чијих ће зидина замукнути и посљедња слободна ријеч нашега народа. А тамнице се напуњавају непрестано и свакодневно тако, да је за цијелу годину дана наша јавна ријеч осуђена на више година робије. У понедељак 13. о. м. изречена је још једна осуда, која је поново отворила тамничка врата, да кроз њих у мрачне ћелије утјера нове жртве. Сарајевски окружни суд је тога дана изрекао осуду над нашим пријатељом Наки бег Бушатлијом из Бугојна и Стевом Стефановићем, бившим уредником „Српске Ријечи“ ради једнога Хаки-бегова чланка, који је у „Српској Ријечи“ објављен и заплијењен. Обојица су осуђена на по шест мјесеци тамнице.

Тамница се напуња сужњима!

За тим доноси још ово:

Један наш пријатељ из Сарајева, који је ових дана у тамници сарајевског окружног суда посјетио нашег заробљеног друга г. Стефановића, бившег уредника „Српске Ријечи“, послао нам је једну занимљиву и у новинарском свијету ваљда јединствену статистику.

Чујте, па се згрозите:

Стево Стефановић, бивши главни и одговорни уредник „Српске Ријечи“ за непуних 15 мјесеци свога уредниковања био је (што код суда истражитеља што код главних расправа) равно 100 (стотину) пута позиван к суду. До сада је кажњен са 386 дана тешке тамнице (увијек пооштрено или са самотним затвором или са постом) и поврх тога прогонством из Сарајева и сарајевског котара. Осим тога још је велики број приватних тужби због разних увреда поштења, које су одгођене због добавака за то потребних доказа, од којих се многе неће свршити ни за пола године.

Умировљени председник судбеног стола.

„Ријечки Нови Лист“ доноси у своме 91. броју ове године ово:

Умировљени председник судбеног стола — јавни бележик. „Хрватска“ доноси: Матровачки предсједник кр. судбеног стола Аугуст пл. Банековић полази ради нарушеног (?) здравља у стање мира, па ће му се подјелити право одвјетовања и кр. јавно биљешништво у Нашицама, које ће се тим поводом устројити. — Дакле функције предсједника не може господин предсједник ради нарушеног здравља обављати дочим ће с нарушеним здрављем моћи обављати одвјетничке и биљежничке послове.

Овај господин има доиста срећу, јер је био миљенјаком тријух влада. За Куеновe владе лепо му је ишло, а при наступу народне владе постао је одмах од судбенога вијећника предсједником судбеног стола, дочим сада ево за Раухове владе код толико младих одвјетника постаје као умировљен ради нарушеног здравља јавним биљежником. За њега знадемо, да је био окорјели Куеновац, те је једном згодом за градских избора у Земуну дјеловао на своје чиновништво у толико, да су морали усмено гласовати за владине предложнике. Док стотине честитих и резних чиновника разне странке бивају запостављани и прогањани, дотле се овакови људи протежирају на штету саме земље. Док стотине свршених правника чека на намјештење, отимље им се ево крух; умировљеник, који ради нарушеног здравља полази у мир са масном пензијом, добива још и јавно биљежништво, које ће му годишње носити неколико хиљадица! Или можда и овакове ствари спадају у Раухов програм.

(То је тај исти Банековић што је донео одлуку у питању спора са српском манастирском штампаријом Пр. ур. „З“.)

Занимљиве молбе

Нашим читаоцима биће познато, да се недавно мађарски гроф Ласло Сечењи оженио са једном богатом Американком, Гледис Вандербилтовом. Знајући за то богатство, упутило је више невољних људи на Сечењија молбу да им притекне у помоћ. Један пропали гроф пише, како му деца већ неколико дана немају ништа до сува хлеба. А као уверење о сиромаштву послао је објаву о лицитацији, на којој му је све изнето на продају Један сајџија пише, да има два сата, један је прављен год. 1680. а други 1750., и нуди их грофу на продају Један келнер пише, како се пријатно сећа оног времена, кад је грофа као момка послуживао у будимпештанској Народној Касини, те узима себи част, да поздрави грофовски пар поводом њихове свадбе. Уједно моли какав дарак. Један сликар вели, како високо цени грофов укус у сликарству, те баш зато (!) нуди своје две творевине на продају. Једна певачица пише, како јој је драган затворен због преваре и моли 500 круна да га избави. Писама је било само једног дана педесетосам. Гроф Сечењи их упути варошком капетану у Будимпешти и поклони пет стотина круна, да се раздели молиоцима.

Властелински шумар убио човека.

„Српски Гласник“ доноси ову вест: Син Митра Рајчевића из Михача, опћине Буч, Петар, пошао је дне 15. о. м. пред вече на своју земљу с мотиком, да одбије воду од свог земљишта. Опазивши га властелински шумар Копецки из Каменске, викнуо је на Петра да му дође. Копецки је био наоружан пушком и како је познат у околици као врло окрутан и зверске ћуди, Петар га се побојао, па је бржим кораком пошао кући. За њим је појурио Копецки и стигао га код шљивика где се Петров отац Митар налазио. Копецки се одмах устремио на Петра и тражио од овога да му даде пушку. Петар му је одговорио да пушке нема нити је имао, већ мотику, на што му је Копецки опсовао Бога влашког и одмах га рукама шчепао. Митар, који је недалеко стајао и ово гледао, рече: мир господине, а на то се Копецки брже окрену, натегне пушку на Митра, опали и погоди Митра у прса, да се овај на месту срушио мртав. Петар није ни опазио на први мах да му је отац погинуо, већ на пуцањ, бојећи се зла, полети на Копецког и отме му пушку. На то је Копецки побегао, а тек тада је Петар опазио, да му је отац мртав. Петар је одмах ту ствар окружничкој постаји у Каменској пријавио и пушку предао. Ствар је пријављена суду, те ће кривац заслуженој казни приведен бити. Погинули Митар је врло ваљан и честит човек био, те је сасвим невин главу своју изгубио, дочим је Копецки познат целој околици као силеџија, који је већ досадио тамошњем свету. Чујемо, да би Копецки свалио кривњу на ове недужне сељаке, па да фингира нападај, то се сам на колико места ножем убо. Шта је на ствари, показаће истрага, која се води.

Скочио у море

У речко пристаниште приспео је ово дана брод „Панонија“, који је стигао из Америке. Капетан лађе одмах је пријавио властима, како је на путу у самоубилачкој намери, скочио у море Иван Хергес из Угарске. Учињено је одмах све могуће да га спасу но узалуд. Сат и по тражили су по мору леш његов, али не могоше наћи. Хергес се бацио у море, што га је спопало лудило. Он је пре кратког времена отишао у Америку, но нису хтели тамо да га приме, јер је оболео. Иза себе оставио је незбринуту жену своју са троје ситне деце. — На „Панонији“ је истом приликом стигао у Реку и један човек, који је померио памећу. Хтели су да га стрпају у болницу, но на молбу жене његове а и пошто је миран, пустили су да га жена одведе кући њиховој. Они су такођер из Угарске. „Панонија“ се у брзо вратила натраг у Америку и опет је однела собом три стотине јадника Унапред се већ стрепи како ће тамо проћи.

ЛИСТАК.

Модерно робље.

Роман

из живота босанских Срба.

Написао

Вошко Петровић.

(Наставак.) (106)

23.

Када је Душан Трифковић на путу у Сарајеву угледао касабу за собом, њему се помрачи у души када помисли, да ће се опет амо морати вратити. Чисто види пред собом велик нос, као смолом измазане очи И онда опет као да чује ријечи оног пријатеља из Сарајева при поласку овако: ту ћеш оставити кости своје Баци још један поглед у сиву земљином бојом увијену зимску природу. Неколико гавранова накост, ијешени од зиме сједило је на грању без лишћа и нешто бесвјесно гакаху.

Ту се Душан увије у дебели зимски огртач, затвори очи и поче себи замишљати пут када буде сио у жељезничка кола. Само да сиђе с ових овдје кола, пак ће већ заборавити на овај свој будући гроб.

Кола се тресла по рапавом путу, а он затворених очију мишљаше не на пут, ни на добротворну забаву, већ на нешт , што би се могло десити, што би га спасло из овог ужасног положаја Но шта је то било, тај догађај, који би имао све преокренути, то ни сам није знао.

Долазак у Сарајево му ништа није промјенио расположење. Непрестано је био туробан и забринут.

Пође улицом. Он све познаје, њега нико. Чинило му се, као да га свако сматра тамо у касаби већ закопана и заборавили га, сви и пријатељи и познаници и трговци, гдіе је свој новац трошио и дјевојке, с којима је ашиковао и које су на њ рачунале; све га је заборавило. Сретне се са неколико полу познатих лица, чији израз показиваше очито омаловажење. Као да им је на лицу читао мисли: тај је због својих неспособности, још слабијег знања бачен тамо некуд за божија леђа. Чак неки искренији познаници, кад су га издалека угледали, окретаху у страну главу, да му се неморају одјавити.

Уједаред спази познато лице то бијаше професор Франк.

Брзо упути корак у Европу кафану, у коју долази прва публика у коју је и он као Сарајлија долазио.

Сједе за један сто. Радије би побјегао у касабу натраг, но како се сјети оног самовања, великог носа и као смола замазаних очију, њиме овлада кајање.

Погледа на сат, но само што је вратио сат у џеп, сјети се да не зна колико је сати. Опет мораде извадити сат, и сада се чисто преплаши када га сат увјери, да је тек по сата, како је изашао у град, и све ово већ доживио.

Кафана је међутим живила бучним варошким животом. Ту улазе већином странци и сједају на своја, већ од година заузета сједала; ту је све помјешано, и сношљиво, и Немци и Чеси и Пољаци сједе један крај другог, Јевреји са познатим важним лицем проучавају рубрике у новинама под насловом: берза, док им жене са прозора кокетирају са богатим Турцима, који се довлаче тик до прозора кафанских.

(Наставиће се.)

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

ПОТРЕБУЈЕМ
ДВА
ПАПУЧАРСКА ПОМОЋНИКА,
који могу одма ступити. Посао је сталан, а плата је од пара.
Коста Цветковић,
476 2—3 Осек, доњи град.

Доле потписани требам
два добра и солидна
КАЗАНЏИСКА ПОМОЋНИКА.
Ступање одма.
Милан Т. Јовановић,
I. 381 3—3 казанџија,
Нови Сад (Ujvidék).

ПОТРЕБУЈЕМ
6 добрих радника
за моју опанчарску радњу.
301 5-6 **Јован Коњевић**
Ада.

ЈЕФТИНА КРЕЧА
добра 1 кгм. не загашени даје 5½ кг. загашени; леп, бео, а цена врло повољна, лиферује се најмање 1 вагон. За цену, која ће сваком повољна бити, треба упитати
Васу Вучковића
Нови Сад
I. 310 4—5 код „Шаргарепе“.

Имадем на продају
три велика огледала, три фине столице, три мраморна стола и све друге ствари које спадају у берберску радњу. Обратити се ваља на Стевана Панића у Руми. 364 3—6

30 ПАРИ добрих оваца
заједно са ЈАГАЊЦИМА имам на продају уз врло повољну цену. Упитати се код власника
Дамњана Лачића
356 5—3 Бешеново
з. п. Велики Радинци (Срем).

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.